ואמר "הריני נזיר מיין" אם לא עמדה" ועמדה מאליה בית שמאי סברי תורפיה דהאי גברא משום אוקמה בידיה הוא, והא לא אוקמה, ובית הלל סברי (א) משום דרביעא הוא והא קמת, אי הכי אימא סיפא אמר רבי יהודה אף כשאמרו בית שמאי לא אמרו אלא באומר (ב) הרי (הן) עלי קרבן פרה מי קא מתפיס בה מידי? אלא כגון דאמר "הריני נזיר מבשרה אם לא עמדה" ועמדה מאליה בית שמאי סברי תורפיה דההוא גברא משום אוקמה בידיה הוא והא לא אוקמה, ובית הלל סברי תורפיה, דהאי גברא משום דרביעא והא קמת, וב"ה סברי אי לא קמת הוי נזיר והאמרי "מבשרה" לא הוי נזיר? לטעמייהו דב"ש קאמרי: לדידן אפי' לא קמת נמי לא הוי נזיר לדידכו דאמריתו הוי נזיר אודו לן מיהת דתורפיה דהדין גברא משום דרביעא והא קמת, ובית שמאי לאו, תורפיה דהאי גברא משום אוקמה בידיה הוא, והא לא אוקמה.

מתני'

ואמר הריני נזיר מיין אם לא וכו'· מתני' דקתני הריני נזירה פי' הריני נזיר מיין כך בשבילה ועמדה מאליה זה אינו מוסיף על לישנא דמתני' אלא "לא" בלבד דבלשון המשנה אם עמדה והוא מוסיף תיבת לא אלא ממילא אמר שכך נעשה המעשה שעמדה מאליה:

ב"ש א] תורפי' דההוא גברא משום אוקמה ב] בידיה והא לא אוקמה· פי' תורפיה גילוי דעתו כלומר ב"ש סבירא להו כי אמר האדם כי האי לישנא דעתו לומר כן· העולם סבורים שהפרה רבוצה כל כך בחוזק שאין אדם יכול להעמידה, הריני נזיר כלומר אע"פ שאין רצוני להיות נזיר דצריכא לי הריני נזיר אם לא עמדה פי' ג] אין כח בידי להעמידה בכח ואם לא עמדה משם לא כ"ש אם יעמידנה ולבסוף נעשה מעשה שלא טרח בה ולא יגע בה להעמידנה ועמדה מאליה ב"ש סברי אם לא יעמידנה קאמר והא לא אוקמה הלכך חייל נזירות דהא מדין נזיר *וב"ה סברי אם לא עמדה משום דרבוצה היא בכח כלומר אהא נזיר אם [לא] תעמוד והיא קמתה הלכך לא חייל עליה נזירות וא"ת והשתא נמי תקשי מידי אם לא עמדה קתני וי"ל דכמה משניות משובשות ומשכין להו בחסורי מחסרא ד] דהכי תולה רבא פלוגתא דתנאי בעמידת הפרה וא"א לו לפרש פלוגתא דתנאי בעמידת הפרה אם לא יוסיף לא בגירסת המשנה והוי מוכח דחסר לא כאן דאי אפשר לו לפרש פלוגתייהו בע"א אבל לשטיא דרמי בר חמא אינו תלוי מחלוקת התנאים (כלומר) [כלום] בעמידה אלא בנודר מן הבשר אי חייל עליה נזירות אי לא ולדידיה ואי קשה מידי מאליה קתני דלא מוכח מפלוגתא דתנאי דחסר מאליה ולכך אין לו כח להוסיף על לשון המשנה וא"ת וליפרוך ליה בהדיא למה לי פרה רבוצה לתנא זה אם עמדה מאליה ליפלוג בהדיא בנודר בנזיר מן הבשר אי חייל עליה נזירות וליזלו ב"ש לשיטתן וב"ה לשיטתן וי"ל דה"כ פריך מידי מאליה קתני ולא הוקשה לו עיקר קושיא זו אלא לגלגל עליו ולומר כיון דאיכא פלוגתא דתנאי כלל בעמידת הפרה אין לך כח להוסיף על לשון המשנה מאליה וכיון דתנאי לא פליגי בעמידת הפרה א"כ תקשי לך טפי (א"כ) למה לתנא להזכיר כלל בעמידת הפרה ליפלגו בנודר מן הבשר וליזלו לשיטתן ולא הזכיר קושיא דמאליה אלא להזכיר לו דפלוגתא דתנאי לא תליא בעמידת הפרה כלל ומעתה תקשי לך קושיא חזקה טפי דליפליגו בבשר להדיא וליזלו לשיטתן: **אימא** סיפא· מי קא מתפיס בה מידי· כלומר אמאי פליג רבי *את"ק דהפרה לא הויא אלא כקרבן בעלמא, הרי לא התפיס בלשונו קונם לומר פרה זו כקונם או כקרבן אלא נזיר מיין. להדיא אם לא עמדה כו' ה] אלא ה"ג כגון דאמר הריני נזיר [מבשרה] אם לא עמדה ועמדה מאליה וכו' והשתא נחלקו בלשון כדפרישית לעיל ונחלקו נמי כי נדר מן הבשר אי הוי נזיר לכל מילי וא"ת והשתא כיון דאוקי רבא פלוגתייהו בעמידת הפרה למה לו להגיה ולהוסיף תיבת לא על לשון המשנה והא יכול לפרש בלא הגהה ותוספת כגון דאמר הריני נזיר מבשרה אם עמדה והעמידה ב"ש משמע להו "אם עמדה" אם אעמידנה בכח ידי וכן עשה טרח ויגע להעמידנה בכח הלכך הוי נזיר מבשרה וכיון דחייל נזירות אבשרה חייל נמי אכל מילי דב"ש לשיטתן וב"ה סברי "אם עמדה" מאליה משמע והוא העמידה ולא עמדה מאליה ולא חייל נזירות אפי' אבשרה י"ל דהה"נ אלא *) ודאי לא הוו פליגי ב"ה לומר דלא ליהוי נזיר דכיון דקאמר יהיה נזיר אם (אמר) עמדה משמע בכל ענין שתעמוד בין ע"י עצמה בין ע"י אחרים הוי נזיר ועי"ל דאין דרך הנודרין לומר בהאי לישנא לב"ש שתלה נזירותו אם עמדה פירוש אם אעמידנה דטרח בה בעל כרחו להעמידה כדי שיחול עליו נזירות דכיון דהפי' להיות נזיר [לימא] בהדיא הריני נזיר למה תלה נדרו בעמידת הפרה אבל בלשון זה דרך העולם לידור אהיה נזיר אם לא עמדה פירוש אם לא אעמידנה כלומר אע"פ שאיני נזיר ברצון הריני מקבל עלי נזירות אם לא יהיה לי כח להעמידנה ו] אהיה נזיר לא שאני חפץ בנזירות להכי מוסיף על לשון המשנה לא כדי לפרש בלשון שרגילות לומר ולידור וא"ת ומאי קא עביד לריבותא לעיל מתרצין תלת והא בהא נחלקו כאן מחלוקת חדש באם לא עמדה ז] מאליה ח] י"מ דשמא כל התירוצים שתירץ הש"ס בשם רבא לא תירץ מעולם ולית ליה בתרי ותלת ולא תירץ רבא כ"א תירוץ אחרון מבשרה אם לא עמדה אבל תירוצי קמאי לא רבא תירץ אלא משום דהקשה ארמי בר חמא הוזכר בש"ס בשמו דה"נ אשכחנא ביבמות פרק החולץ (דף לה:) דקאמר מיתיבי הכונס ובביאה לא פליג כלל עליה דהא קאמר בתר הכי בביאה דכ"ע לא פליגי וכן לקמן פ"ג (דף יז.) ובלישנא דבית שמאי סברי תורפיה דההוא גברא וכו' לא שמעינן הא פלוגתא מגרוגרות ויש לומר דע"כ פליגי נמי בנודר מן הבשר דאם לא כן ליפלגו מן היין בהדיא בעמידת הפרה ומדרבי יהודה מוכיח דלא בנודר מן היין פליגי דהאי לא הוה פליג רבי יהודה אלא על כרחך הנודר מבשרה והלכו לשיטתן והאי קא עביד לריבותא לעיל ומכל מקום גם בעמידת הפרה פליגי דאם כן ליפלוג בבשר להדיא למה לי להזכיר פרה אם עמדה במתני' אלא ע"כ גם בעמידת הפרה נחלקו ואם תאמר ומאי דוחקיה למימר ובית הלל סברי תורפיה דההוא גברא כו' וצריך לומר דבית הלל לטעמייהו דבית שמאי קאמרי לימא דב"ה [סברי] דלא הוי נזיר במה דנזיר מן הגרוגרות וי"ל דע"כ ב"ה אתי לפלוגי נמי בעמידת הפרה דאי בנודר מן הבשר ולטעמייהו ליפלגו בבשר לחודיה דליכא למימר שנה עמידת הפרה לאשמועינן טעמא דבית שמאי דהוי נזיר מבשר כי תלה נדרו בעמידת הפרה וכי °טעמא דב"ש לחוד אתא לאשמועינן אלא על כרחך טעמא דב"ה אתא לאשמועינן כי תלה נדרו בעמידת הפרה דלא חל נדרו אפילו על הבשר וא"ת סוף סוף מאי נפקא מינה לבית הלל והלא אפי' כשנזר זה ט] [מן] הבשר לא חייל אכל מילי דנזירות כדמשמע להו בגרוגרות וי"ל דנפקא מינה היכא דנדר מן היין בפי' ותלה נדרו בעמידת הפרה דלא חייל עליה נזירות דלבית הלל משמע להו משום דרבוצה היא והא קמתה:

*) נ"א דהא:

הריני

ב"ש סברי תורפיה דהאי גברא כו'· כדלקמיה מוקי לה ואמר לנו המורה אע"ג דלא (ג) תני לה רבא בהדיא בהך קמייתא באם לא עמדה ועמדה מאליה דבדין הוא דהוה ליה למיתני הכי כדקאמר לה נמי באידך תירוצא דמתרץ לה אלא א) אמורא דמסדר הש"ס כיון דשמעיה לרבא דאמר מילתא דאית בה פירכא לא ב) אכניה לסיומיה למילתיה ופריך ליה כדפריך בשלמא פרה בת קרבן היא והדר מחליף שיטתו ג) דמעיקרא דמוקי לה בכגון דאמר הרי עלי קרבן ד) והדר מוקים לה בכגון דאמר הריני נזיר מיין ומסיים למילתא: *בשלמא **פרה בת קרבן היא·** בשלמא לגבי פרה מצית מוקמת לה בכגון דקאמר הרי עלי קרבן דהוי נזיר (ד) (אהואיל) דבת קרבן היא כלומר דקא שייכא בכלל קרבן אע"ג דבקרבן נזיר לא שייכא איכא למימר כאומר הרי עלי קרבן נזירות דמי והוי נזיר אלא לגבי דלת היכי קים להו לב"ש הכי בשלמא גבי גרוגרות איכא למימר הואיל ופירי הוא מיחלפי בענבים ויש בלשון הזה לשון נזירות אלא לגבי דלת כי קאמר הרי היא עלי קרבן אם לא נפתח מי שייך בקרבן נזירות כלל: **אלא אמר רבא כגון שהיתה פרה רבוצה לפניו·** ואמר כסבורה פרה זו שאינה עומדת לעולם לא מאליה ולא ע"י אדם: **ואמר הריני נזיר מיין אם לא עמדה·** ומתני' ודקתני אם עומדת הכי משמע היא סבורה שהיא מתעכבת שם והריני נזיר אם תתקיים מחשבתה שהיא עומדת שם אלא אני אעמידה ועמדה מאליה ומתני' ליכא לאקשויי השתא כדמקשינן לעיל מידי אם עמדה מאליה קתני דהא רבא גופיה לא שני ליה הכא בין עמדה מאליה בין עמדה ע"י אחרים: ובהא פליגי דב"ש סברי תורפיה דהאי גברא עיקר של זה לא הוא אלא אדעתא דאיהו נוקים לה בעל כרחה והאי דקאמר "אם לא עמדה", אם לא אעמידה' במשמע והלכך כיון דלא אוקמה הוי נזיר ה): **ואמר הריני נזיר מיין כו'·** לא איצטריך (ה) למימר אלא "הריני נזיר" אלא משום דמשני לעיל מבשרה אמר הכא "מיין" לאפוקי משנויא קמייתא ו) א] וקא מהדר ליה רבי יהודה לתנא קמא לא כשאתה סבור דבמתפיס בפרה ליהוי נזיר כך אמרו ב"ש אלא אף כשאמרו ב"ש דמיתפס בה לא אמרו אלא באומר הרי פרה זו עלי קרבן דהוי כנדר ואינו נזיר אבל בדלת לא פליג ר' יהודה דהא לא שייכא לישנא "דנדרים" גבי "דלת" כלל: **וב"ה אמרי·** (ו) ז) טעם משום דקמת לא הוי נזיר הא אם לא קמת הוי נזיר: **והאמרת·** לב"ה דכל היכא דאמר הריני נזיר מבשרה לא הוי נזיר דומיא דמ"ד הריני נזיר מן הגרוגרות דלא הוי נזיר: **לטעמייהו דב"ש קאמרי להו לדידן כו':**

מתני'

הריני נזיר מיין אם לא עמדה וה"פ סבורה פרה זו שאינה עומדת לא ע"י עצמה ולא ע"י אחרים ואמר הריני נזיר מיין אם לא תעמוד ותימה אם עומדת קתני וי"ל דהא לא קשיא ליה דזמנין שמדלג התנא א) או האח' אבל עמדה מאליה שהוא עיקר החידוש ה"ל למתני' ולפי' בתרא א"צ להגיה המשנה וה"פ סברה פרה זו שאינה עומדת שאינה רוצה לעמוד ודומה הוא שתאמר ברצון הריני נזיר אם עומדת אני ולשון משל כאדם המסרב לעשות דבר ואמר אהא נזיר אם אעשנו וסברי בית שמאי דהמספר דברי פרה הוי כאילו הוא אומר הריני נזיר אם לא אעמידנה לפי שהוא כועס עליה לפי שאינה רוצה לעמוד ואומר בלבו אדרבה אני אעמידנה, ואם לאו אהא נזיר ועמדה ע"י עצמה או שהעמידה אחר וזה קורא מאליה כיון שהוא לא העמידה ב"ש סברי תורפיה דההוא גברא דאוקמא בידיה גלוי דעתו כמו מניחה במקום התורפה והתורף שהוא גלוי השטר ועיקרו והא לא אוקמה, דמעצמה עמדה או אחרים העמידוה וב"ה [סבר] לא היה דעתו אלא שתקום והא קמת ולא הוי נזיר: מי קא מתפים בה מידי מה שייך לומר בדעתו היה שתאסר הפרה עלי כקרבן, הא לא מתפים בה מידי אלא אמר בפירוש הריני נזיר מיין: אלא כגון דאמר הריני נזיר מבשרה אם לא עמדה וה"פ ב) פרה זו (בלבה) שאינה עומדת לא מעצמה ולא ע"י אחר הריני (נזירה מפיק ה') נזיר מבשרה אם לא עמדה ולאידך פירושא כסבורה פרה זו שאינה עומדת שאינה חפצה לעמוד ומסרבת ואומרת אהא נזיר מופרשת ואסורה שלא יהנו ממנה וכשהוא מספר דבר זה בדעתו שיהא נזיר מבשרה אם לא יעמידנה א"נ מיירי שאמר בפי' הריני נזיר מבשרה אם לא עמדה ואין לתמוה כיון דאמר בפי' הכי אמאי תנא כלל רביצת הפרה דמשום דפליגי ביה ב"ש וב"ה במאי תורפי דההוא גברא נקטיה והשתא פליגי נמי בפלוגתא דהריני נזיר מן הגרוגרות ופריך לב"ה הא לא קמת הוי נזיר והא מבשרה קאמר ומשני לטעמייהו דבית שמאי קאמר

א) נראה דצ"ל שמדלג התנא היכא לא אבל עמדה וכו' ועי' בתוס' ד"ה ב"ש: ב) נראה דצ"ל כסבורה פרה זו שאינה עומדת וכו' הריני נזיר מבשרה וכו'·

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' וב"ה סברי תורפיה דהאי גברא משום דרביעא: (ב) שם אלא באומר הרי פרה זו עלי קרבן וכו' מי קא מתפים בה מידי נ"ב פי' הלא לא מתפים בפרה אלא שנדר מן היין וא"כ קשה אמאי פליג ר' יהודה דשפיר קאמר ת"ק דלב"ש הוי נזיר ומהדרינן אלא דמתפים בפרה דקאמר לאו הריני נזיר מבשרה וכו' כדלעיל אלא דקאמר אם לא עמדה: (ג) רש"י ד"ה ב"ש סברי וכו' אע"ג דלא קאמר לה רבא בהדיא בהך קמייתא אם לא וכו' מאליה בדין הוא דהוה ליה למימר הכי וכו' קרבן היא וכו' והדר מחליף: (ד) ד"ה בשלמא וכו' דהוי נזיר הואיל כצ"ל ואות ד' נמחק: (ה) ד"ה ואמר הריני וכו' לא איצטריך ליה למימר וכו' קמייתא הס"ד ואח"כ מ"ה אלא כגון דאמר הריני נזיר מבשרה וכו' וקא מהדר ליה וכו' ליהוי נזיר לא כך אמרו: (ו) ד"ה וב"ה אמרי טעמא:

א) תנא דמסדר התלמודא כיון כו': ב) אניחיה: ג) (דמעיקרא) ליתא בכ"י: ד) הרי עלי קרבן שמוקים: ה) בכ"י כתוב כאן בזה"ל גליון ואי קשיא הא לא קתני מתני' אם לא עמדה אלא אם עומדת אני הא לא קשיא בין עומדת אני לאם לא עמדה ליכא דוקיא כ"כ א כל כהר עמדה לאוסופי מאליה היכא דלא קתני במתניתין לא מוספינן וב"ה סברי תורפיה דהאי גברא משום דחזא דרבעה קמיה ולא היה סבור דתיקום מהתם לעולם וכי נדר בנזירות אדעתא דקיימא רביעה קאמר ואילו היכא דקמת לא חייל עליה נזירות· תורפיה כגון מקום הזמן ומקום התורף כלומר שהוא עיקרו של שטר ואית דגרסי תורפיה דהאי גברא גילוי דעתו של זה ומשמע כגון אם היתה מונחת במקום המוצנע יניחנה במקום התורפה· אי הכי דמזיר עצמו מן היין אימא סיפא אמר ר' יהודה אף כשאמרו ב"ש לא אמרו אלא באומר הרי עלי קרבן שנודר הימנה אם עומדת למ"ל לר' יהודה למהדר לת"ק ממידי דפרה דאילו ת"ק מי קא מתפיס בה מידי בפרה דקא מהדר ליה ר' יהודה לא כשאתה סבור שנוזר הימנה אלא שנודר הימנה והא ת"ק אמר דהאי מתפיס ביין וכל היכא דמתפיס ביין מי איכא למ"ד דלא הוי נזיר· אלא כגון דאמר הריני נזיר מבשרה כו' הס"ד ואח"כ מה"ד ואמר הריני נזיר כו': ו) משנויא קמייתא מפי שמורה: ז) טעמא·

◆

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אימא סיפא וכו' טעמא דב"ש אתי לאשמועינן· ק"ל הא לפי קושית התוספות ליכא פלוגתא ביסוד זה דאם לא העמידה ועמדה מאליה דמיקרי נתקיים התנאי גם לב"ה ואם היה אומר הריני נזיר מיין הוי נזיר א"כ הך חידוש הוא לא להלכתא ולא שייך בזה טעמא דב"ש לחוד אתי לאשמועינן וצ"ע:

◆

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] רש"י ד"ה ואמר כו' וקמהדר ליה כ"ב עיין ח"מ: ב] תוס' ד"ה ב"ש סברי תורפיה דהאי גברא משום [אוקמה] בידים הוא עכ"ל נ"ב עיין ח"מ לעיל ע"א בתוס' ד"ה הרי עלי והכל הוא דבור אחד לפי הגהתו עם זה הדבור יעו"ש: ג] בא"ד פי' אם אין כח בידי להעמידה בכח ואם לא עמדה משם לא כל שכן אם יעמידנה מן תיבת אם לא עד תיבת יעמידנה נמחק וכ"ב ואם לא עמדה משמע לב"ש אם לא יעמידנה כנ"ל ח"מ: ד] בא"ד ומשכינן להו חסורי מיחסרא דהכי נמחק תיבת דהכי וכ"ב דהא: ה] בד"ה אימא סיפא וכו' אם לא עמדה וכו' כ"ב נלע"ד דכאן הס"ד ואח"כ מה"ד אלא ה"ג וכו': ו] בא"ד כלומר אע"פ שאיני נזיר ברצון הריני מקבל עלי נזירות אם לא יהיה לי כח להעמידנה ואם יהיה לי כח להעמידנה לא אהיה נזיר כצ"ל ח"מ: ז] בא"ד והא בהא נחלקו כאן מחלוקת חדש באם לא עמדה ועמדה כצ"ל: ח] בא"ד י"מ דשמא כל התירוצים עד וכן לקמן פ"ג דף יז כ"ב מן תיבות י"מ עד לקמן פ"ג דף יז כ"ז מוסגר והוא הגה"ה מחכם אחר שלא מדברי התוספות הללו וקודם תיבות י"מ הג"ה ואחרי תיבות לקמן פ"ג דף יז נ"ל עד כאן הג"ה ח"מ: ט] בא"ד וא"ת סוף סוף מאי נפקא מינה לבית הלל והלא אפילו כשנזר זה על הבשר לא חייל אכל מילי דנזירות כ"ב ר"ל בין נזירות מיין בין נדור מבשר כמו שס"ל גבי גרוגרות ואם כן מאי נפקא מינה דתלה בעמידת הפרה ח"מ: